

Dwusetna rocznica urodzin *Ernesta Malinowskiego*

W roku 2018 minęła dwusetna rocznica urodzin *Ernesta Malinowskiego*. Z inicjatywy Polonijnego Klubu Podróżnika i jej prezesa *Jerzego Majcherczyka*¹⁾ zrealizowano projekt muralu w stolicy Peru Limie. Rektor Universidad Nacional de Ingenieria (jest to odpowiednik polskich politechnik) w Limie, dr *Jorge Alva*, polecił wybudować ogromną ścianę o wymiarach 10 × 4 m w samym centrum uniwersytetu, w miejscu najbardziej uczęszczanym przez studentów i pracowników uczelni. Ten mural będzie przypominał kolejnym pokoleniom inżynierów peruwiańskich, kim był *Ernest Malinowski*.

Mural jest dziełem artysty malarza *Rafała Pisarczyka*. Sponsorami byli: Polonijny Klub Podróżnika, Fundacja Arkadia w Polsce, Dom Polski w Limie, a w szczególności *Jan Zakrzewski*, który koordynował współpracę z rektorem uniwersytetu w Limie, oraz Senat Rzeczypospolitej Polskiej. W przeddzień odsłonięcia muralu, z okazji 142 rocznicy założenia tej uczelni przez Polaka *Edwarda Habicha*, uniwersytet odwiedził prezydent Peru, inż. *Martin Viscara Come*, który chciał zobaczyć polski mural. Uroczystość odsłonięcia muralu odbyła się 20 lipca 2018 r. Przecięcia symbolicznej biało-czerwonej wstęgi dokonał rektor UNI oraz ambasador Polski w Peru, dr *Antonina Magdalena Śniadecka-Kotarska*²⁾ Po zdjęciu zasłony z muralu, jego poświęcenia dokonał kapelan uniwersytecki. Po wykonaniu serii pamiątkowych fotografii uczestnicy przeszli do pobliskiej sali posiedzeń rady uniwersytetu, gdzie odbyła się krótka konferencja poświęcona inżynierowi *Ernestowi Malinowskiemu*. Jego sylwetkę przedstawiła *Teresa Matuśkiewicz-de Rivas* w odczycie „Po śladach inż. *Ernesta Malinowskiego* – wielkiego Polaka w służbie Peru”. Urodzony na Podolu w 1818 roku, kształcił się w Liceum Krzemienieckim aż do ucieczki w 1831 roku do Francji, po upadku powstania listopadowego. W Paryżu kontynuował naukę w słynnym Ecole Polytechnique. Praktykę inżynierską rozpoczął we Francji i w Algierze. Następnie wyjechał do Peru na zaproszenie tego młodego państwa. Jako inżynier peruwiańskiej służby rządowej zajmował się różnymi przedsięwzięciami w budownictwie, a także w górnictwie. Do dziś są podziwiane jego prace

Ambasador Polski w Peru dr *Antonina Magdalena Śniadecka-Kotarska* (pośrodku), rektor Uniwersytetu UNI dr *Jorge Elias Alva Hurtado* (z prawej) i *Jarosław Krawczewski* – prezes Domu Polskiego w Limie (z lewej). Pozostałe osoby to reprezentanci uniwersytetu w Limie oraz przedstawiciele środowisk polonijnych w Limie i w USA. Fot. *Jerzy Majcherczyk*

przy budowie jednego z najpiękniejszych miast Peru, Arequipy. Odegrał także historyczną rolę w ufortyfikowaniu portu Callao i tym samym uratował miasto przed napacją Hiszpanów w 1866 r. O tym etapie życia *Malinowskiego* przypomina detal dwóch armat na muralu *Rafała Pisarczyka*.

Z kolei *Jerzy Majcherczyk* mówił o sposobach wykorzystania osiągnięć *Malinowskiego* do promocji Peru. Linia kolejowa Callao do La Oroya, uznana za cud techniki XIX wieku, może być sporą atrakcją dla turystów z całego świata. Konieczne byłoby wprowadzenie kilku zmian w funkcjonowaniu tej linii, gdyż obecnie przewozi ona turystów tylko raz w miesiącu. Poza tym, aby odbyć taką wycieczkę, trzeba spędzić trzy dni i dwie noce w miasteczku Huancayo. Aby tego uniknąć, *Jerzy Majcherczyk* zaproponował zbudowanie małego peronu w pobliżu pomnika, na wysokości 4818 m n.p.m., żeby tam turyści mogli wsiadać czy też wysiadać. Dzięki temu całą wycieczkę można by odbyć w ciągu jednego dnia, jadąc w jedną stronę pociągiem, a wracając samochodem. W ten sposób będzie można podziwiać kolej z zewnątrz, jadąc drogą, i wewnątrz, jadąc w wagonie.

Dużym zainteresowaniem cieszył się też odczyt dr inż. *Jana Płachty*³⁾ z Chicago o mostach *Rudolfa Modrzejewskiego*, syna słynnej aktorki *Heleny Modrzejewskiej*. Na przeżroczach zostały pokazane najwybitniejsze i najslawniejsze mosty, które *Modrzejewski* zbudował na

¹⁾ Pan *Jerzy Majcherczyk* jest prezesem Polonijnego Klubu Podróżnika oraz słynnym kajakarzem, odkrywcą wąwozu Colca w Andach, najgłębszego wąwozu świata.

²⁾ Pani ambasador *Antonina Magdalena Śniadecka-Kotarska* była profesorem na Uniwersytecie Łódzkim w Katedrze Etnografii, a także stałym współpracownikiem Centrum Studiów Latinoamerykańskich oraz Mijsi Andyjskiej.

³⁾ Dr inż. *Jan Płachta* jest autorem książki o mostach *Modrzejewskiego* pt. „Artysta betonu i stali – mosty *Rudolfa Modrzejewskiego*” (recenzję książki zamieszczono w „Przeglądzie Budowlanym” nr 6/2017 – autor *Zygmunt Rawicki*), oraz w „Inżynierii i Budownictwie” nr 5/2017 – autor *Kazimierz Flaga*).

terenie USA i Kanady. Dzięki tej prezentacji Peruwiańczycy dowiedzieli się także o tym, że wybitni polscy inżynierowie pracowali nie tylko w Peru, ale również w innych częściach świata.

Malinowski największą sławę zdobył projektem i realizacją budowy transandyjskiej linii kolejowej [1]. Przełęcz Ticlio na wysokości 4,818 m jest jej najwyższym punktem. Linia ta łączyła gęsto zaludnione wybrzeże Pacyfiku z zasobnym we wszelkie bogactwa naturalne wnętrzem kraju. Łączy port Callao na wybrzeżu Pacyfiku z miejscowością La Oroya w głębi kraju. Z uwagi na brak miejsca w wąskim wąwozie rzeki Rimac musiano dziesięciokrotnie układać tory zygzakiem (nawroty czoła pociągu) na zboczach górskich. Linia ta wymagała wydrążenia 63 tuneli o łącznej długości ponad sześciu kilometrów oraz wybudowania 61 mostów i wiaduktów. Roboty były prowadzone w niezwykle trudnych warunkach terenowych i klimatycznych. Większość prac wykonywano ręcznie. Narzędzia i materiały budowlane dostarczano na grzbietach zwierząt jucznych lub ludzi. Robotnicy byli kiepsko opłacani, mieli marne wyżywienie i słabą opiekę lekarską. Zmniejszone ciśnienie powietrza na wysokościach ponad 2400 m utrudniało ludziom oddychanie, powszechne były choroby wysokogórskie. Do tego dochodziły częste zamiecie i lawiny. Pomimo tych wszystkich trudności i olbrzymich ofiar *Malinowski* doprowadził do końca budowę kolei transandyjskiej. Linia ta zdumiewa śmiałością wizji, rzetelnością przygotowania, precyzją wytyczenia trasy, obliczeń wytrzymałościowych i organizacją prac. *Malinowski* wprowadził wiele całkowicie nowatorskich rozwiązań w technologii budowy mostów i tuneli. Był jednym z pierwszych, którzy uwzględniali w obliczeniach wpływ dynamiki obciążeń ruchomych, parcia wiatru i sił odśrodkowych na łukach. O jego wiedzy i wszechstronności świadczy jego publikacja o gospodarce pieniężnej Peru „La moneda en el Peru”. Był

również założycielem peruwiańskiego Towarzystwa Sztuk Pięknych i Towarzystwa Geograficznego. *Malinowski* zmarł 3 marca 1899 r. w Limie i jest pochowany na cmentarzu Presbitero Maestro.

Zasługi *Ernesta Malinowskiego* przynoszą chlubę polskiej myśli technicznej, rozślawiają imię Polski i sprzyjają zacieśnieniu stosunków pomiędzy naszymi narodami. Wielu wybitnych inżynierów współczesnych *Malinowskiemu* i późniejszych nie było w stanie uwierzyć w możliwość realizacji tego zadania. Nawet obecnie projekt ten budzi najwyższy podziw i uznanie dla kunsztu i wytrwałości *Malinowskiego*.

W przeddzień uroczystości w Limie polska grupa udała się na przełęcz Ticlio, aby złożyć wieńce i kwiaty przy pomniku *Ernesta Malinowskiego*.

Warto w tym miejscu przypomnieć, że w celu upamiętnienia postaci *Ernesta Malinowskiego* w setną rocznicę jego śmierci środowisko skupione w Stowarzyszeniu Inżynierów i Techników Komunikacji RP podjęło inicjatywę dziennikarki *Elżbiety Dzikowskiej* wybudowania pomnika na przełęczy Ticlio [2]. Autorem pomnika był artysta rzeźbiarz prof. *Gustaw Zemła* [3]. Uroczyste odsłonięcie pomnika odbyło się 9 lipca 1999 r. z udziałem wielu osobistości i przedstawicieli władz polskich, peruwiańskich i międzynarodowych.

Pomnik w Peru ma w sobie wiele z ducha i stylu budownictwa Inków, składa się z kilku bloków kamiennych, ma wysokość 7 m. Jest to układ brył geometrycznych opartych na prostopadłościach, sześciątach oraz kole. Kamienne koło na szczycie pomnika symbolizuje słońce Inków, energię i ruch. W kamienne koło jest wpisany realistyczny, odlany w brązie portret *Malinowskiego*. Za względu na możliwość wstrząsów sejsmicznych bloki sprężono specjalnymi cięgnami. Na tronie pomnika wyryte są herby państwowe Peru i Polski. Pod herbami wykuto napis

Na wyższym poziomie pomnika klęczy (w stroju góralskim) projektant i wykonawca muralu w Limie, *Rafał Pisarczyk*. Na dole od lewej: *Marcin Pisarczyk* (brat artysty), *Jarosław Krawczewski*, *Jerzy Majcherczyk* oraz *Jan i Barbara Plachta*. Fot. *Jerzy Majcherczyk*

Od lewej: *Wiesław Starowicz* (ówczesny prezes SITK RP), *Elżbieta Dzikowska*, *Zygmunt Rawicki* i *Gustaw Zemła* na tle pomnika po jego odsłonięciu 9 lipca 1999 r. Fot. *Zygmunt Rawicki*

Mosiężna płyta z portretem *Malinowskiego* na stacji kolejowej w Limie. Fot. *Jan Plachta*

---

w języku hiszpańskim i polskim: „Inżynier Polski, Patriotą Peruwiański, Bohater Obrony Callao 1866, Projektant i Budowniczy Centralnej Kolei Transandyjskiej”. Niżej, na czołowej płaszczyźnie jest wyrzeźbiony profil trasy kolejowej biegnącej od Callao do La Oroya. Na tylnej ścianie pomnika wykuto nazwiska i nazwy firm – szczególnie ofiarnych sponsorów budowy pomnika.

PIŚMIENNICTWO

- [1] *Rawicki Z.*: Transandyjska kolej centralna – najwyższej położona linia kolejowa na świecie. „Inżynieria i Budownictwo”, nr 12/1999.
- [2] *Gołaszewski A.*: Wykonanie pomnika i budowa pomnika inżyniera Ernesta Malinowskiego w Peru. Zeszyty naukowo-techniczne SITK w Krakowie, nr 4 (z. 67), Kraków 1999.
- [3] *Zemła G.*: Peruwiańska przygoda z pomnikiem. Zeszyty naukowo-techniczne SITK w Krakowie, nr 4 (z. 67), Kraków 1999.